

ΣΠΟΡΟΙ ΤΕΧΝΗΣ

μια διεπιστημονική και καλλιτεχνική συνέργεια

**5 ΙΟΥΝΙΟΥ έως
30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ**

**Εγκαίνια 5 Ιουνίου 8:00 μ.μ.
Διαχρονικό Μουσείο Λάρισας**

Συμμετέχοντες καλλιτέχνες

Αναστασία Γιαλαμά	Νίκος Μάτας
Άρτεμις Διαμαντή	Ναπολεάνα Νανούλη
Αχιλλέας Ζάζος	Μαρία Παναγιώτου
Στέλλα Κακάβα	Αθανασία Παπατζέλη
Ειρήνη Καλούδη	Μαρία Παπατζέλη
Λιάνα Κρανιώτου	Άννα Ρόπη
Έλλη Κυριαζή	Ελένη Σαρλή
Μαρία Λαγού	Βασίλειος Σέντζας
Ευτυχία Λάνταβου	Άννα Τσάτσαβου
Πάρης Μακρής	

Μελή Σωματείου Εικαστικών Λάρισας

Πρόεδρος: Κυριαζή Έλλη
Αντιπρόεδρος: Μάτας Νίκος
Γραμματέας: Ζάζος Αχιλλέας
Ταμίας: Λάνταβου Ευτυχία
Μέλος: Πάρης Μακρής

Επιμέλεια έκθεσης: Ειρήνη Ρώσσιου

Οργάνωση: Κυριαζή Έλλη - Ειρήνη Ρώσσιου

Σχεδιασμός: Έλλη Κυριαζή

Εκτύπωση: On graphics

Φωτογραφία Εξωφύλλου:

Thomas Heatherwick - UK Pavilion Shanghai Expo 2010 (Seed Cathedral)

Σπόροι Επιστήμης, Σπόροι Τέχνης

Το Τμήμα Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας ιδρύθηκε πριν από 25 χρόνια και εγκαταστάθηκε δίπλα στο Διαχρονικό Μουσείο Λάρισας λίγους μήνες αφότου το Μουσείο άνοιξε τις πόρτες του στο κοινό. Φέτος, οι δύο «γείτονες» αποφάσισαν να γιορτάσουν μαζί τα γενέθλιά τους και να αναδείξουν από κοινού την ταπεινή, αφανή αλλιά θεμελιώδη βάση της ζωής, το σπόρο.

Οι σπόροι είναι οι πρώτες ύλεις της ζωής. Μικροί, σχεδόν αόρατοι, φέρουν μέσα τους μια ασύλληπτη δύναμη: τη δυνατότητα της αναγέννησης, της εξέλιξης, της συνέχειας. Η δυνατότητα της καλλιέργειας, της αποθήκευσης και της μεταφοράς των σπόρων έδωσε στον άνθρωπο την επισιτιστική ασφάλεια και τη σταθερότητα που χρειαζόταν για να χτίσει μόνιμες κοινότητες, να αναπτύξει την τέχνη, τη γραφή, τη φιλοσοφία και την επιστήμη. Ένας σπόρος είναι κάτι περισσότερο από το ξεκίνημα μιας σοδειάς - είναι φορέας μνήμης, γενετικής ποικιλομορφίας, πολιτισμικής ταυτότητας και επιστημονικής γνώσης. Ένας σπόρος δεν περικλείει μόνο θρεπτικά, αλλιά και την εξελικτική δυναμική που έκανε τον άνθρωπο πολιτισμένο.

Η έκθεση «Σπόροι Τέχνης» είναι μια συνάντηση ανάμεσα στην επιστήμη και την καλλιτεχνική έκφραση, όπου η σύγχρονη έρευνα γύρω από τους σπόρους - τη γενετική ποικιλομορφία, την κλιματική ανθεκτικότητα, την τροφική επάρκεια - γίνεται σημείο αφετηρίας για εικαστική διερεύνηση. Οι σπόροι της επιστήμης και οι σπόροι της τέχνης είναι αρχές - σπέρματα σκέψης με τη δύναμη να μεταμορφώσουν την κατανόηση ή την αντίληψή μας για τον κόσμο.

Σε έναν κόσμο που αλλιάζει με ρυθμούς ανησυχητικούς, οι «Σπόροι Τέχνης» υπενθυμίζουν την αξία του μικρού, του θεμελιώδους, του αναγκαίου. Είναι μια πρόσκληση να δούμε τους σπόρους όχι μόνο ως υλικό για τροφή, αλλιά και ως σύμβολα πολιτισμού, γνώσης και δημιουργίας, σύμβολα ανθεκτικότητας και αυτάρκειας.

Ευχαριστούμε θερμά το Σωματείο Εικαστικών Λάρισας «8», που ανταποκρίθηκε με γνήσιο ενθουσιασμό στην πρόσκληση για συνάντηση με την επιστήμη και μετουσίωσε τη δυναμική του σπόρου σε απτή δημιουργία. Το Τμήμα Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας και το Διαχρονικό Μουσείο Λάρισας θα συνεχίσουν να γειτνιάζουν δημιουργικά στη μέση του θεσσαλικού κάμπου εκθρέφοντας την άρρηκτη σχέση επιστήμης, ιστορίας και πολιτισμού.

*Εκ μέρους του
Τμήματος Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας
Κατερίνα Μούτου
Καλλιόπη Παπαδοπούλου*

Ένας σπόρος, ένα κομμάτι της Ιστορίας

Στο πλαίσιο των εορταστικών εκδηλώσεων προς τιμήν των αποφοίτων του Τμήματος Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με τη συμπλήρωση εικοσιπέντε χρόνων από την ίδρυση του Τμήματος, το Διαχρονικό Μουσείο Λάρισας φιλοξενεί την ομαδική εικαστική έκθεση του “Σωματείου Εικαστικών Καλλιτεχνών Λάρισας 8” με τίτλο “Σπόροι Τέχνης”. Η έκθεση εμπνέεται από τις επιστημονικές έρευνες για τους φυτικούς σπόρους, και ιδιαίτερα των δημητριακών, καθώς και την αξία τους για τον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον.

Η διοργάνωση της έκθεσης αποτελεί πρόταση του Τμήματος Βιοτεχνολογίας και Βιοχημείας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, την οποία η Εφορεία Αρχαιοτήτων Λάρισας αποδέχθηκε με χαρά. Για την Εφορεία της Λάρισας μάλιστα η χαρά είναι διπλή, καθώς οι ανασκαφές και οι επιφανειακές έρευνες στη Θεσσαλική γη αφενός προσφέρουν σημαντικές πληροφορίες για τα σιτηρά από τα προϊστορικά χρόνια, αφετέρου οι σχετικές αρχαιολογικές και αρχαιοβοτανικές ενδείξεις μπορούν να αποτελέσουν ιστορικές μαρτυρίες υποστηρικτικές στο ερευνητικό έργο που επιτελείται σήμερα στο Πανεπιστημιακό Τμήμα της Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας.

Στην Προϊστορική Θεσσαλία, ήδη από τη νεολιθική Εποχή (περίπου 6600-3300 π.Χ.), το σιτάρι αποτελούσε βασικό στοιχείο της διατροφής των ανθρώπων, μαζί με άλλα δημητριακά όπως το κριθάρι, το κεχρί και το ρόβι. Από το τέλος δε της 3ης χιλιετίας π.Χ. (Μέση Εποχή του Χαλκού), υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις από τον προϊστορικό οικισμό της Άργισσας ακόμα και για παρασκευή ενός τύπου μπύρας, από σπόρους σιταριού και κριθαριού. Οι αρχαιολογικές έρευνες σε νεολιθικές θέσεις της Θεσσαλίας, όπως οι μαγούλες-μικροί λόφοι που μαρτυρούν συνεχή και μακρόχρονη κατοίκηση-αποδεικνύουν ότι η περιοχή αποτελούσε σημαντικό πόλο έλξης για τους πρώτους γεωργούς και κτηνοτρόφους, οι οποίοι εγκαθίσταντο μόνιμα και καλλιεργούσαν τη γη. Αρχαιολογικά ευρήματα, μεταξύ των οποίων σπόροι δημητριακών, μυλόπετρες και τριπτήρες που χρησιμοποιούνται από τη νεολιθική εποχή για την άλεση των σιτηρών, αποθηκευτικά αγγεία, πιθάρια και αμφορείς, για την αποθήκευση, τη φύλαξη και τη μεταφορά των σιτηρών, αλλιά και τύποι νεολιθικών ειδωλίων με «σταρόσχημα» μάτια, εκτίθενται στις προθήκες του Διαχρονικού Μουσείου Λάρισας και εντάσσονται στο αφηγηματικό πλαίσιο του μουσειολογικού προγράμματος του.

Συνοψίζοντας, η τέχνη, η αρχαιολογία και η επιστήμη, παρά τις διαφορές τους, συνθέτουν ένα δυναμικό τρίπτυχο που διευρύνει τα όρια της ανθρώπινης γνώσης και εμπειρίας. Μέσα από την έκθεση των δεκαεννέα εικαστικών οι τρεις αυτοί τομείς συνεργάζονται, αλληλοσυμπληρώνονται και προσφέρουν πολύτιμες οπτικές για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον του ανθρώπινου πολιτισμού. Η σύνδεσή τους μας βοηθά να κατανοήσουμε σε βάθος τον κόσμο γύρω μας, να εκτιμήσουμε την πολιτιστική μας κληρονομιά και να εμπνευστούμε για νέες ανακαλύψεις και δημιουργίες.

Σταυρούλα Σδρόλια
Αρχαιολόγος
Προϊσταμένη της Εφορείας
Αρχαιοτήτων Λάρισας

Σπόροι Τέχνης: μια διεπιστημονική και καλλιτεχνική συνέργεια

Σπυρί ή Σπειρί
συνώνυμον του κόκκος σίτου
ή άλλου γεννήματος
Λεξικόν Φυτολογικόν υπό Π. Γ. Γενναδίου (1914)

Η αρχαία ελληνική τέχνη ανέδειξε αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ αισθητικής και επιστήμης δίνοντας έμφαση στις εξιδανικευμένες ανθρώπινες μορφές μέσω μαθηματικών αναλογιών. Από την εποχή της Αναγέννησης ο Λεονάρντο ντα Βίντσι και ο Γαλιλαίος αποτελούν ηλυσίτελή παραδείγματα αυτής της σχέσης. Με τη δημοσίευση της τριηλογίας *Philosophiae Naturalis Principia Mathematica* του Ισαάκ Νεύτωνα το 1687, που διατύπωσε την πρώτη σύγχρονη φυσική θεωρία, προκλήθηκαν ρωγμές στη σχέση μεταξύ τέχνης και επιστήμης.

Ο εικοστός αιώνας θεωρείται η αφετηρία μιας ουσιαστικότερης σχέσης. Ο Αϊνστάιν προσπάθησε οι εξισώσεις της φυσικής να αντανakλούν την ομορφιά και τις συμμετρίες που έβλεπε στη φύση. Ο Πικάσο, επηρεασμένος από το πνεύμα της εποχής του, στράφηκε στις επιστημονικές εξελίξεις για να δημιουργήσει τον κυβισμό, με στόχο να αναγάγει τη φύση σε γεωμετρικές μορφές. Η έλωση νέων τεχνολογιών, όπως η φωτογραφία, το βίντεο και τα ψηφιακά μέσα, έφερε επανάσταση στο δεύτερο μισό του αιώνα στις καλλιτεχνικές πρακτικές που βοήθησαν στην κατανόηση των αόρατων κόσμων μέσω της τέχνης.

Η Αρχαιολογία εξετάζει τα υλικά και άυλα κατάλοιπα των αρχαίων πολιτισμών που αποτελούν εκφράσεις της εποχής τους και διατηρούν τη μνήμη, την ικανότητα δηλαδή του νου να συγκρατεί και να ανακαλεί γεγονότα, παραστάσεις και εμπειρίες. Γιατί ωστόσο η τέχνη πρέπει να θεωρείται τόσο σημαντική για την αρχαιολογία; Καταρχάς ως η ελεύθερη δημιουργική έκφραση του ανθρώπινου πνεύματος και η εν γένει ικανότητα του ανθρώπου να αποτυπώνει την προσωπικότητα και το σίτη της κάθε ιστορικής περιόδου. Επίσης η τέχνη αποτελούσε ανέκαθεν προϊόν μιας εξελικτικής διαδικασίας κοινωνικών, πολιτικών, ιδεολογικών, θρησκευτικών και ηθικών πεποιθήσεων καθώς και ένα πολύ ισχυρό μέσο επικοινωνίας, επίδειξης και συχνά άσκησης ελέγχου.

Δεκαεννέα καλλιτέχνες του "Σωματείου Εικαστικών Καλλιτεχνών Λάρισας 8" συμμετέχουν στην ομαδική έκθεση που παρουσιάζεται στο Διαχρονικό Μουσείο Λάρισας με αφορμή την συμπλήρωση εικοσιπέντε χρόνων από την ίδρυση του Τμήματος Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας της Σχολής Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με θέμα τον Σπόρο. Αλλά όχι τον οποιονδήποτε σπόρο. Είναι ο σπόρος σιταριού, που μελετάται σε εργαστήρια του Τμήματος από επιστήμονες και φοιτητές, και ενέπνευσε την εικαστική έκθεση *Σπόροι Τέχνης* σαν καλλιτεχνική πρόταση.

Η έκθεση απαρτίζεται από Έξι Ενότητες που ξεδιπλώνουν το αφήγημά της με οδηγό τις καλλιτεχνικές συμμετοχές, σαν ένας μίτος που οπτικοποιεί το πως συναντώνται μέσα από έργα ζωγραφικής, γλυπτικής, κατασκευές και εγκαταστάσεις η επιστήμη, η τέχνη και η αρχαιολογία. Εντός λοιπόν ενός μουσειακού κελύφους δίνεται η δυνατότητα της δημιουργίας ενός εικονιστικού αρχείου για τον σπόρο σιταριού, που παρουσιάζεται στο κοινό και την επιστημονική κοινότητα ως μια διεπιστημονική και διαθεματική προσέγγιση της γνώσης αλλά και δείκτης κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων.

Ειρήνη Ρώσσιου
Επιμελήτρια της έκθεσης
Αρχαιολόγος - Ιστορικός Τέχνης

ΕΝΟΤΗΤΑ Ι

Το εικαστικό βλέμμα στο Θεσσαλικό Τοπίο

*....Κοντά της κυλάει ο Πηνειός, ανάμεσα στις πυκνόφυτες
ακροποταμιές. Ολόγυρα, ο κάμπος είναι γυμνός από δέντρα.
Το χειμώνα βαθύχρωμος, αρμονικά χτενισμένος από τ' αθέτρι.
Την άνοιξη, το καστανό χρώμα πρασινίζει.
Το καλοκαίρι, πριν θεριστούν, τα στάχια κυματίζουν ως πέρα-θάλασσα χρυσοπράσινη....."*

Μ. Καραγάτσος, Ο Συνταγματάρχης Λιάπκιν

Η έννοια του τοπίου έχει δημιουργηθεί, και συνεχώς αναπαράγεται ή επαναπροσδιορίζεται, μέσα από την ανθρώπινη διεπαφή με το χώρο. Εστιάζοντας στο φυσικό περιβάλλον, η Θεσσαλική γη προσφέρει σε όλες τις εποχές του χρόνου μια ποικιλομορφία τοπίων, που έχουν αποτυπωθεί είτε στην τέχνη είτε στη λογοτεχνία. Από τις ορεινές κορυφογραμμές μέχρι την παράλια ακτογραμμή, σε κάθε διαδρομή και απόδραση, η βιοποικιλότητα της Θεσσαλικής φύσης αποκαλύπτει απλόχερα φυσικές ομορφιές και ιδιαιτερότητες, που βιώνονται συνδυαστικά με όλες τις αισθήσεις και όχι μόνο με την όραση. Εντούτοις, το γεωργικό τοπίο αποτελεί από τα προϊστορικά χρόνια με την αδιάλειπτη κατοίκηση και την ανάπτυξη οικισμών, σημείο αναφοράς και σύνδεσης με τον Θεσσαλικό κάμπο και τον σιτοβολώνα του, που προσφέρει τροφή και συντηρεί τη ζωή.

Η Ενότητα Ι εκπροσωπείται με τη συμμετοχή τριών εικαστικών με έργα διαφορετικής τεχνικής και ύφους αποδεικνύοντας πόσο διαφορετική μπορεί να είναι κάθε φορά η πρόσληψη του τοπίου. Ένα ζωγραφικό έργο του Αχιλλέα Ζάζου, ένα χαρακτηριστικό έργο της Ειρήνης Καθούδη και ένας συνδυασμός ζωγραφικής και κεντήματος στο έργο της Ναπολεάνας Νανούλη, μας αποκαλύπτουν όψεις του φυσικού υπόβαθρου της Θεσσαλίας, εκεί όπου εγγράφεται ο ανθρώπινος μόχθος.

Ζάζος Αχιλλέας

Τίτλος έργου: Οι τέσσερις εποχές

Διαστάσεις: 40 X 40 cm

Υλικά: Ακρυλικά

Το έργο μου είναι τοπία από τον Θεσσαλικό κάμπο, που κατακλύζονται από διαφορετικές χρωματικές αποδόσεις κατά τη διάρκεια των τεσσάρων εποχών ανάπτυξης του σιταριού (από Μάρτιο σε Ιούνιο). Τα χρωματικά επίπεδα προβάλλουν τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις του σιταριού με το κίτρινο χρώμα να δηλώνει ζωγραφικά την ανάπτυξή του.

Στα τέσσερα τοπιογραφικά αποκόμματα οι όγκοι *κτίζονται* με γεωμετρικά στοιχεία με σκοπό να αποκαλυφθεί η εσωτερική δομή τους και όχι να παρουσιαστεί η εξωτερική τους μορφή. Έτσι αποδίδονται στον καμβά με χρωματικούς τονισμούς οι οριζόντιες και κάθετες αγροτικές περιοχές, αρμονικά δοσμένες, που από μακριά μοιάζουν με γραμμές, κάθετες ή λοξές, καθώς και μεγάλα χρωματιστά σχήματα. Το φως με τις αντανakλάσεις του φανερώνει στέρεα αντικείμενα, σκιές και στιγμιαίες εικόνες της Θεσσαλικής φύσης.

Η χρήση αυτής της τεχνικής δημιουργεί μια θέαση του τοπίου, όπου σταθερό σημείο για τον θεατή στους τέσσερις καμβάδες παραμένει μόνο η φυσική πραγματικότητα της επιφάνειας στην οποία ακμάζει το σιτάρι ως πρωταγωνιστής.

Ειρήνη Καλούδη

Τίτλος έργου: *Girasole e rosmarino*

Διαστάσεις: 13 X 17 cm

Από την αρχή της εικαστικής μου πορείας, στοιχεία της φύσης ήταν πάντα ενταγμένα στη θεματολογία των χαρακτηριστικών μου έργων. Στο παρόν χαρακτηριστικό, απεικονίζεται η τελική μορφή του σπόρου σε άνθος, αλλά και η διαιώνισή του, αφού με τη σειρά του θα αναπαράγει πάλι ένα φυτό και έτσι θα προάγει τον κύκλο της ζωής του. Στο συγκεκριμένο έργο, η τεχνική της *cera molle* πέτυχε να αποτυπωθούν στο χαρτί με ακρίβεια οι νευρώσεις των φυλλωμάτων και να αποδοθούν στην καλλιτεχνική σύνθεση.

Κατά μήκος της πορείας του Πηνειού αντικρίζει κανείς θυγερούς ηλιάνθους να ακολουθούν την πνοή του ανέμου και να εμπλουτίζουν χρωματικά τον καμβά της Θεσσαλικής πεδιάδας. Οι ηλιάνθοι αποτελούν επίσης σύμβολο του ηλίου, αντιπροσωπεύοντας τη ζωή, την ευημερία και τη δύναμη της φύσης. Η ταξιανθία τους ακολουθεί τον ήλιο κατά τη διάρκεια της ημέρας και στρέφεται πάλι προς την ανατολή το πρωί. Η καλλιέργεια τους προσφέρει σπόρους, που όλοι έχουμε γευτεί.

Κάτω από τη σκιά τους ποικίλα φυτά βρίσκουν ανακούφιση από την κάψα του ήλιου, και απλώνουν τους φυλλοφόρους βλαστούς τους. Δίπλα στο ξηρό χρυσοκίτρινο χρώμα από τα στάχυα έρχεται το φωτεινό κίτρινο να μας ανακουφίσει. Η φύση γνωρίζει το μυστικό να μην είναι μονότονη.....

Ναπολεάνα Νανούλη

Τίτλος έργου: Χρυσίζων κάμπος

Διαστάσεις: 76,5 X 106,5 cm

Τεχνική: Μικτή τεχνική, κέντημα με κλωστή και χρυσοκλωστή σε ύφασμα, ακουαρέλα σε χαρτί.

Το έργο, φτιαγμένο από φυσικά υλικά, που θυμίζουν το λευκό πάπλωμα των ανθισμένων βαμβακιών, περιτρέχεται στις τέσσερις πλευρές του από τον Θεσσαλικό κάμπο, αποδοσμένος με τη ροή των χρωμάτων ακουαρέλας. Στη συγκεκριμένη τοπιογραφία η ρευστή πεδιάδα, φαντάζει σαν άλλος αργυροδίνης Πηνειός, που δροσίζει από τη θερινή κάψα του καλοκαιριού.

Πρωταγωνιστής στο κέντρο ένα δεμάτι στάχια, με σχέδιο εμπνευσμένο από την αρχαία και λαϊκή παράδοση, κεντημένο στο χέρι με χρυσοκλωστή, που παραπέμπει στην χειρωνακτική ασχολία και αποδίδει τους χρυσαφένιους τόνους των μεστωμένων σταχυών στα χωράφια. Μια εικόνα του Θεσσαλικού κάμπου τη χρονική στιγμή που ωρίμασεν ο στάχυσ και έκλινε χρυσίζων προς την γην.....

ΕΝΟΤΗΤΑ II

Σπόρος: Ανατομίες, Δομές και Φυτικό Σώμα

Ο βιολογικός κύκλος ζωής ενός φυτού αρχίζει με τη γονιμοποίηση του σπόρου, το αναπαραγωγικό όργανο που εμπεριέχεται στον καρπό. Ο σπόρος των σιτηρών είναι καρύωση, δηλ. ένα μικρό σπέρμα επενδεδυμένο με λεπτό περικάρπιο, ενώ ο καρπός μαζί με τον σπόρο αποτελούν μια μονάδα που λέγεται κόκκος. Ο κόκκος αποτελείται από το περικάρπιο, το περίβλημα του σπόρου, το ενδοσπέρμιο και το έμβρυο. Μετά τη σπορά, η ανάπτυξη των σπόρων εκτελείται μέσω μιας σειράς σταδίων ανάπτυξης κατά τη διάρκεια των οποίων το φυτό δημιουργεί και αυξάνει τα όργανά του και συμπληρώνει το βιολογικό του κύκλο.

Η προσήλωση του βλέμματος του θεατή στο ίδιο το φυτό σιτάρι τον ωθεί να εστιάσει σε κάτι τόσο σημαντικό και μοναδικό στη φύση, που αρχικά δεν εντυπωσιάζει, αλλιά επικουρεί στην κατανόηση της συμπαντικής αρμονίας και της λειτουργικής δομής που διέπουν τους έμβιους οργανισμούς, ακόμη και τους πιο μικρούς. Ας θυμηθούμε τα νεολιθικά ειδώλια στα οποία η απεικόνιση των σταρόσχημων ματιών εμπνέεται από την μορφή ενός κόκκου σιτηρών.

Η ματιά τριών καλλιτεχνιδων στράφηκε στην ανατομική δομή και στο φυτικό σώμα του σιταριού. Η Μαρία Παναγιώτου ανατέμνει έναν σπόρο και μέσα από τη ζωγραφική τομή του παρουσιάζει την εν δυνάμει ανθοφορία που κυοφορεί μέσα του, μια προβολή της μελλοντικής του εξέλιξης, η Αθανασία Παπατζέλου σχολιάζει τη σημασία μιας αόρατης δομής μέσα στο έδαφος, ενός ριζιδίου, τόσο μικρού αλλιά τόσο θεμελιώδους, που όταν βρεθεί σε ευνοϊκές συνθήκες επιμηκύνεται προς τη γη, και η Μαρία Παπατζέλου προβάλλει μπροστά μας όλο το πολύτιμο φυτικό σώμα του δημητριακού για τον άνθρωπο και όλον τον πλανήτη.

Μαρία Παναγιώτου

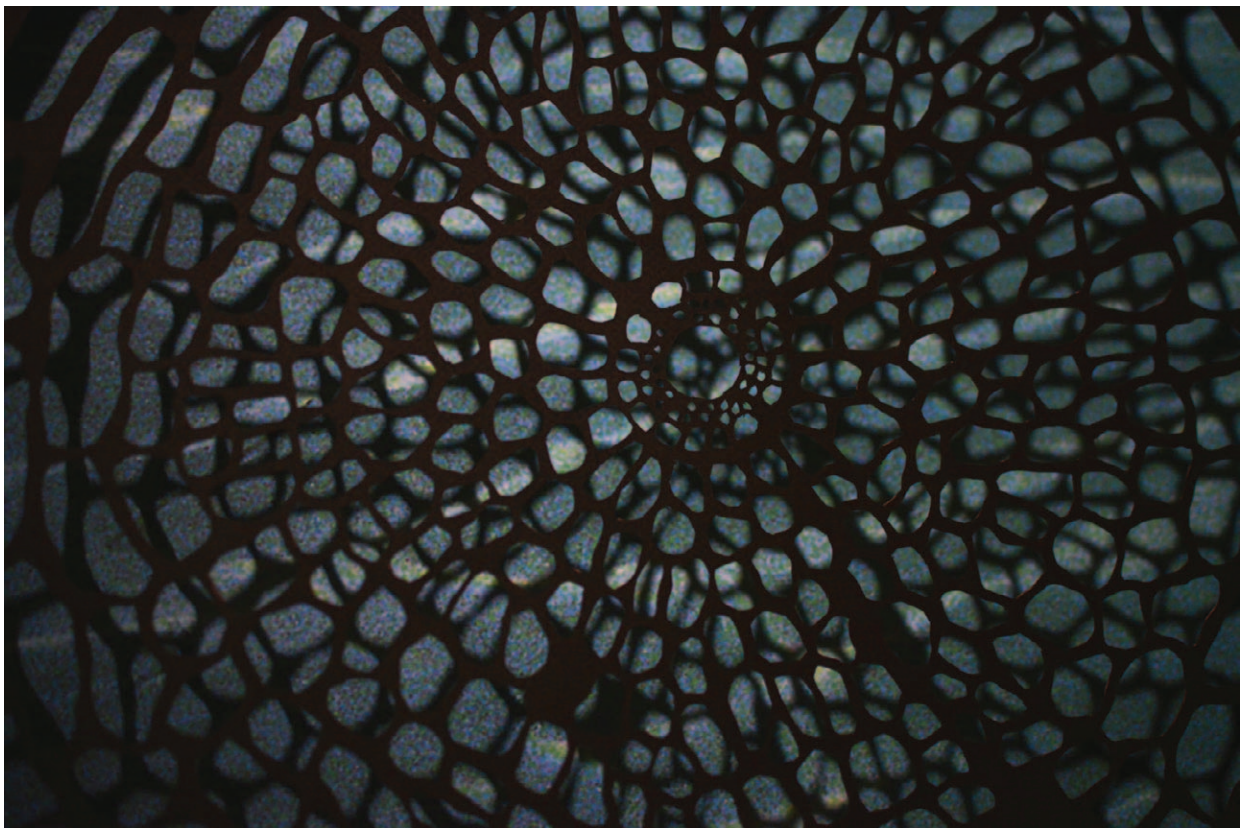
Τίτλος έργου: Ανθεμωτός Σπόρος

Διαστάσεις: 100 X 70 cm

Υλικά: Ακρυλικό και ξύλο σε χαρτί

Το προφίλ μιας ξεχασμένης οικογενειακής κορνίζας υπήρξε η αφορμή για να υιοθετήσω αυτό το σκαλιστό διάτρητο περίγραμμα για τη τομή ενός σπόρου. Ο σπόρος ανθοφορεί στο εσωτερικό του με φυτικά μοτίβα της art nouveau, που εμπνέονται από τη μορφή και τη δομή της φύσης, και ιδιαίτερα από τις γραμμές των φυτών και των λουλουδιών.

Το έργο αποτυπώνει τον εσωτερικό μικρόκοσμο, τη μυστική ζωή των φυτών, και μεταφέρει στη ζωγραφική επιφάνεια τη δυναμική της βλάστησης και της ανθοφορίας ενός κόκκου σπόρου, στον οποίο εμπεριέχονται τα αναπαραγωγικά εκείνα στοιχεία που του επιτρέπουν να πολλαπλασιαστεί και να μετα-εξηλιχθεί σε φυτό και ενίοτε να ανθήσει, καθρεφτίζοντας όλα τα στάδια που αυτός καθορίζει σαν αρχή.

Αθανασία Παπατζέλλου

Τίτλος έργου: Ριζίδιο

Διαστάσεις: 50 X 50 cm

Υλικά: Κομμένο χαρτί, μικτή τεχνική με ψηφιακά στοιχεία.

Στην έκθεση συμμετέχω με ένα έργο κατασκευασμένο από χαρτί που αναπτύσσεται σε δύο επίπεδα με χωρική απόσταση μεταξύ τους. Στο πρώτο επίπεδο, το διάτρητο χαρτί σχηματίζει ένα κυκλικό μοτίβο εμπνευσμένο από τη μικροσκοπική εγκάρσια τομή μιας νεογέννητης ρίζας, δηλαδή του πρώτου οργάνου που αναπτύσσεται κατά τη βλάστηση ενός σπόρου. Τα διάτρητα σημεία προσκαλούν το βλέμμα να διεισδύσει και να αναζητήσει τη σχέση μεταξύ φωτός, σκιάς και υφής.

Το έργο πραγματεύεται την αθέατη πλευρά των πραγμάτων, τις δομές και τα μοτίβα που υπάρχουν, αλλά συνήθως διαφεύγουν της προσοχής μας. Μέσα από τον μικρόκοσμο της φύσης, αναδεικνύεται η σύνδεση ανάμεσα στο φαινομενικά ασήμαντο και στο θεμελιώδες. Μέσα από τη δομή του Ριζιδίου αντηχεί η τάξη του σύμπαντος.

Μαρία Παπατζέλλου

Τίτλος έργου: «Protection»

Διαστάσεις: 120 X 25 cm

Υλικά: 3d printing γλυπτό σε κουτί plexiglas φύλλο χρυσού και ακρυλικό χρώμα

αιώνια Γη
της άνοιξης Δήμητρα
ιερό χώμα
χαικού

Πρόκειται για ένα 3d printing γλυπτό, στο οποίο παρουσιάζονται αναπτυγμένα τα μέρη του φυτού σιταριού με την ταξιανθία στάχυ στην κορυφή του. Στο κέντρο μεγεθυμένος ο σπόρος που φουσκώνει, ριζώνει στη γη για να δώσει το πολύτιμο χρυσό σιτάρι.

Η ρίζα του προστατεύεται στο σκοτεινό και υγρό χώμα, όπου σαν μήτρα το κυοφορεί και το σπρώχνει στο φως. Το φυτικό σώμα του σιταριού, που αιωρείται, ταυτίζεται από τη μια με την κοσμική δύναμη που συνενώνει τον ανθρώπινο με τον φυτικό κόσμο, ενώ από την άλλη υποδηλώνει την εύτακτη κίνηση που συναντάμε στο σύμπαν, καθώς το ακίνητο σώμα μπορεί εν δυνάμει να γίνει κινούμενο.

Το γλυπτό μέσα στο διάφανο συμπαγές περίβλημα ενός κουτιού από plexiglas προφυλάσσεται σαν πολύτιμο αγαθό για την ανθρωπότητα σχολιάζοντας με τον εγκλεισμό του φυτού την ανάγκη διανομής του χωρίς διακρίσεις για όλην τον πλανήτη.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙΙ

Σπόρος: η Απαρχή της Ζωής

*Αυτό που ονομάζουμε αρχή είναι συχνά
το τέλος. Και το τέλος είναι να ξεκινήσεις.
Το τέλος είναι από όπου ξεκινάμε.*

*T. S. Eliot,
Four Quartets.*

Οι βιολογικές διαδικασίες της αναπαραγωγής του σπόρου, ως το σημείο εκκίνησης του κύκλου της ζωής ενός φυτού, αποτέλεσαν αφορμή για μια επιτυχημένη μεταφορά στην ανθρώπινη κατάσταση, σαν να εμπεριέχεται στον σπόρο νομοτελειακά ένα σχέδιο για την ίδια την ζωή.

Στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία και τη κοσμολογία η έννοια του σπόρου συνδέεται μεταφορικά με την αφετηρία μιας κατάστασης ή μιας ενέργειας αλλιά και με την απαρχή του κόσμου. Ως αρχή της δημιουργίας, το σημείο όπου το άπειρο αποκτά μορφή, αποτελεί και το σύμβολο της ενότητας και της κοινής ουσίας όλων των έμβιων όντων με το σύμπαν.

Ο σπόρος είναι και χρόνος: εμπεριέχει συγχρόνως τη γέννηση και τον θάνατο, συμπυκνώνει τη μνήμη και την προσδοκία της ζωής. Αυτή η δύναμη του σπόρου και η σύνδεσή του με το θαύμα της Ζωής μετατρέπεται για πολλούς πολιτισμούς σε σύμβολο μεγάλης πνευματικής και θρησκευτικής σημασίας,

Τρεις καλλιτέχνιδες που συμμετέχουν στην έκθεση, εμπνέονται από την ταύτιση της απαρχής της ζωής με τον σπόρο. Η Στέλλα Κακαβά γεμίζει τον καμβά με χρώματα για να καθοσωρίσει το δώρο της σύλληψης στην μήτρα προσομειώνοντας τη φύση στον άνθρωπο, η Λιάνα Κρανιώτου θέτει τον σπόρο στον κέντρο του ηλιακού σύμπαντος από όπου εκπορεύεται η ζωή ενώ η Άννα Τσάτσαβου με έναν ολόγλυφο γυάλινο σπόρο, σαν κάψουλα και κιβωτός μαζί, υμνεί το *Εν αρχή είναι ο Σπόρος*.

Στέλλα Κακάβα

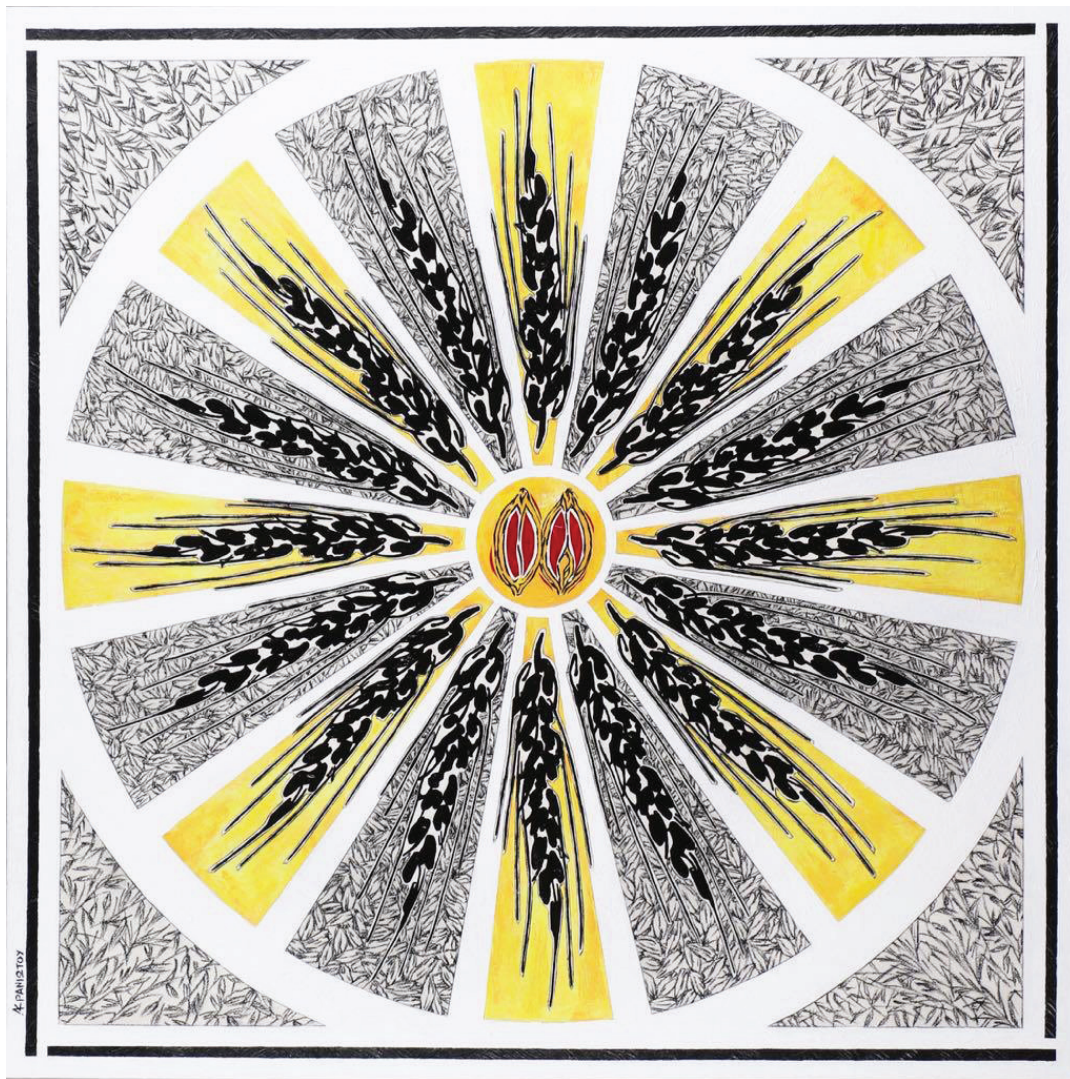
Τίτλος έργου: Μήτρα, ωάριο, σπερματοζωάριο

Δίπτυχο, διαστάσεις φύλλου 30 X 40 cm

Τεχνική. Μικτή, λάδια και κολλάζ (χαρτί χρωματιστό).

Στο συγκεκριμένο δίπτυχο αποτυπώνω με χρωματική ένταση και σύνθεση ζωγραφικών όγκων το θαυμαστό ταξίδι της ζωής που ξεκινά από τη σύλληψη. Στην ανθρώπινη αναπαραγωγή, κάθε νέος οργανισμός γεννιέται από την επιτυχημένη γονιμοποιητική συνάντηση των δύο γαμετών, του ανδρικού σπερματοζωαρίου και του θηλυκού ωαρίου, που *φιλοξενείται* στην κοιλότητα της μήτρας μέχρι τη γέννηση.

Στη φύση, αντίστοιχα ο εγγενής πολλαπλασιασμός των φυτών είναι ο φυσικός τρόπος αναπαραγωγής μέσω σπόρων. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει τη διαδικασία όπου τα αναπαραγωγικά όργανα του φυτού, δηλαδή τα άνθη, εμπλέκονται στην επικονίαση: οι αρσενικοί γαμέτες (γυρεόκοκκοι από τους ανθίρες) μεταφέρονται στο θηλυκό τμήμα του άνθους (στίγμα), όπου γίνεται η γονιμοποίηση του ωαρίου. Από αυτή τη γονιμοποίηση σχηματίζεται ο σπόρος ή το σπέρμα, που περιέχεται στον καρπό μετά τη γονιμοποίηση. Κάθε σπόρος, περιέχει μέσα του το έμβρυο ή φυτάριο που θα ευδοκιμήσει όταν βρεθεί σε κατάλληλες συνθήκες, όπως συμβαίνει και στην ανθρώπινη κύηση.

Λιάνα Κρανώτου

Τίτλος έργου: Ο ήλιος της σποράς

Διαστάσεις: 100 X100 cm

Μικτή τεχνική (ζωγραφική και κολλάζ)

Ακρυλικά, χαρτί ακουαρέλλας, κάρβουνο

Ο ήλιος περιέχει μέσα του όλη τη δυναμική της εξέλιξης, ως κέντρο του πλανητικού μακρόκοσμου και αστείρευτη πηγή φωτός και ενέργειας.

Στο έργο μου, το φως δεν ακτινοβολείται με τις ηλιακές ακτίνες αλλά με στάχια, συμβολικά νήματα που ενώνουν τη δύναμη του σύμπαντος με την ευφορία της γης. Ο πυρήνας του αποτελείται από τον σπόρο, που περιέχει μέσα του όλη τη δυναμική της εξέλιξης και την προοπτική μιας νέας ζωής, που όμως δεν είναι ποτέ δεδομένη. Θα βρει άραγε ο σπόρος το κατάλληλο έδαφος, την ευνοϊκή στιγμή για να ριζώσει και να ευδοκιμήσει; ή μήπως θα παραμείνει ανενεργός, ταξιδεύοντας στον χρόνο μέχρι να βρει τις κατάλληλες συνθήκες;

Όποια και αν είναι η πορεία του η προστασία του είναι θεμελιώδης. Πριν τον καρπό και τη σοδειά, ο σπόρος, είναι το σημείο που η δύναμη του ήλιου συναντά την υπομονή της γης. Και σε αυτή τη διαδικασία της γονιμοποίησης μπορούμε να αντιληφθούμε τις διαδρομές της δικής μας ύπαρξης.

Άννα Τσάτσαβου

Τίτλος έργου: Η αρχή της Ζωής

Διαστάσεις: 155 X 32 cm

Τεχνική: Μικτή τεχνική. Γυαλί - Μέταλλο - Φως LED

Κάθε σπόρος σιταριού θαμμένος στη σιωπή της γης κρύβει μέσα του ολόκληρη την υπόσχεση της ζωής. Σ' αυτή την δημιουργική σοφία της φύσης, το απλό (ο σπόρος) δεν πεθαίνει αλλιά μεταμορφώνεται, αναπτύσσεται, καρπίζει, γίνεται η αρχή της ζωής !

Θέλοντας να αναδείξω τη πολύτιμη σημασία του, δημιούργησα έναν υπερμεγέθη σπόρο από υγρό γυαλί. Το διάφανο υλικό παραπέμπει στην απαραίτητη σύνδεση του σπόρου με το νερό για να αναπτυχθεί και να καρπίσει.

Το φως που ρέει στον διάφανο σπόρο φανερώνει άλλοτε αιωρούμενες μορφές θεότητες, άλλοτε αρχαία ειδώλια που παρασκευάζουν, ζυμώνουν, προσφέρουν.

Στο πυρήνα του έργου στέκει αυτούσιο το φυτό με τις χρυσές λεπτομέρειες του, δηλώνοντας την πολύτιμη και διαχρονική αξία του σιταριού στη διατροφή, την ιστορία, τον πολιτισμό, τη θρησκεία ως θεμέλια ζωής.

Ο σπόρος τοποθετείται πάνω σε πεπαλαιωμένο μέταλλο (σχήμα δίσκου-πιάτου, αντικείμενο παρασκευής και προσφοράς του σιταριού) με χαραγμένο τον τίτλο του έργου στα αρχαία ελληνικά που θυμίζει ανασκαφικό εύρημα.

Η γλυπτική εγκατάσταση συνδυάζει υλικά του χτες και του τώρα, τονίζοντας τη διαχρονική και αδιάρρηκτη σχέση του σπόρου στη ζωή, την αναγέννηση, την θυσία, την ελπίδα.

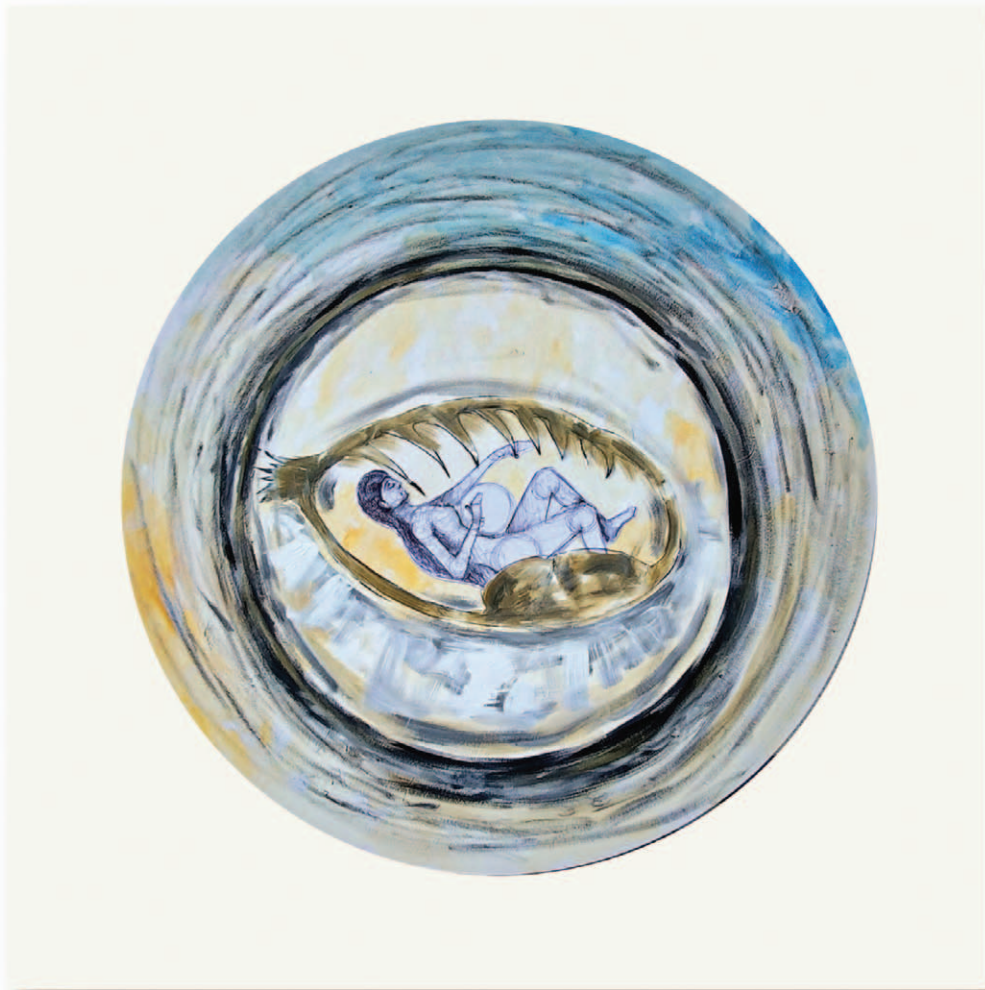
ΕΝΟΤΗΤΑ IV

Σπόρος: από τον Μύθο στον Λόγο.

Ο χώρος του Μύθου κυριαρχείται από τη θρησκεία. Από την προσπάθεια του ανθρώπου να χωρέσει και να εξηγήσει την προσωρινότητά του σε ένα απρόσωπο και διαχρονικό σύμπαν. Αντίθετα, ο χώρος του Λόγου κυριαρχείται από τη γνώση. Μύθος και Λόγος έχουν μια θεμελιώδη διαφορά. Στον Μύθο η αλήθεια αποκαλύπτεται, ενώ αντίθετα στον Λόγο θα παραμένει σε εκκρεμότητα όσο οι αποδείξεις της διαρκώς αμφισβητούνται και ανατρέπονται.

Ο σπόρος στην ελληνική μυθολογία συμβολίζει τη γονιμότητα, την αναγέννηση και τον κύκλο της ζωής, ιδιαίτερα μέσα από τον μύθο της Περσεφόνης. Οι προσωκρατικοί φιλόσοφοι χρησιμοποιούσαν τον σπόρο ως σύμβολο της αρχικής αρχής και της δημιουργικής δύναμης που διέπει το σύμπαν. Στα έργα τους, ο σπόρος συνδέεται με την έννοια του «λήγου», ο οποίος θεωρείται ως η θεϊκή, σπερματική δύναμη που ενέχει μέσα της το δυναμικό της δημιουργίας και της εξέλιξης. Όπως ένα σπόρος εμπεριέχει μέσα του όλο το φυτό και αναπτύσσεται σύμφωνα με τη φύση του, έτσι και η φύση του κόσμου θεωρείται από τους προσωκρατικούς ως μια ενιαία αρχή που κινεί και διαμορφώνει τα φαινόμενα.

Η συγκεκριμένη Ενότητα εκπροσωπείται με τα έργα τεσσάρων καλλιτεχνών. Ο Νίκος Μάτας εκθέτει ένα γλυπτό με το συμβολικό Δέντρο της Ζωής, ο Πάρης Μακρής ένα ζωγραφικό έργο που αποτυπώνει τον μύθο της Περσεφόνης, η Άννα Ρόπηλου με ένα ζωγραφικό έργο που δίνει έμφαση στον συγκεκριμένο Μύθο και Λόγου και η Ελένη Σαρλή δημιούργησε ένα γλυπτό που εμπνέεται από τη φιλοσοφική σκέψη του Νίτσε περί της αιώνιας επιστροφής στον κόσμο.

Πάρης Μακρής

Τίτλος έργου: Περσεφόνη

Διάμετρος: 90 cm

Τεχνική: Ακρυλικά σε καμβά με προσθήκη κολλήζ χαρτί και pvc. Πενάκι και μολύβι.

Ο μύθος της Περσεφόνης εξηγεί τον υπέροχο κύκλο της φύσης και τη σημασία των σπόρων της. Ο μύθος συμβολίζει την αέναη εναλλαγή των εποχών και την επιρροή τους στις γεωργικές εργασίες. Τα έξι σπόρια ροδιού που έφαγε η Περσεφόνη επισφράγισαν τη μοίρα της. Για κάθε σπόρο που έφαγε, θα έμενε και ένα μήνα στον Άδη. Όταν η Κόρη και η θεά Δήμητρα συναντιούνται, τα λουλούδια ανθίζουν και τα δέντρα καρποφορούν. Όταν η Δήμητρα αποχωρίζεται την Περσεφόνη, η φύση «πενθεί».

Η κατάβαση και η ανάβαση της Περσεφόνης είναι μια συνεχής διαδικασία. Η διαδικασία ακολουθεί μια κυκλική πορεία και όχι γραμμική, όπως αποτυπώνεται και με το σχήμα του ζωγραφικού μουσαμά.

Στο έργο, η μορφή της Περσεφόνης μέσα σε ένα σπόρο δεν είναι παρά η συμβολική μεταφορά της πραγματικότητας μιας αγροτικής διαδικασίας, του κρυψίματος του σπόρου στη γη ή της φύλαξής του σε σκοτεινές αποθήκες.

Νίκος Μάτας

Τίτλος έργου: Το Δέντρο της Ζωής

Διαστάσεις: 250 X 15 X 25 cm

Γλυπτό

Το δέντρο της ζωής αποτελεί το συνδεδετικό κρίκο ανάμεσα σε τρεις κόσμους, τον κόσμο κάτω από τη γη, αυτόν που βρίσκεται στην επιφάνεια της γης και αυτόν στον ουρανό, όπως επίσης και σε δύο διαφορετικά πεδία δημιουργίας, στο ορατό και το αόρατο. Πρόκειται για ένα σύμβολο που υπάρχει από τα αρχαία χρόνια σε διάφορους λαούς και διαφορετικές θρησκείες. Το δέντρο, φυλλοβόλο ή αειθαλές, καρποφόρο ή μη, ριζωμένο στη γη, σε σύνδεση με το νερό, την πηγή της ζωής, απλώνει τα κλαδιά του προς τον ήλιο και τον ουρανό. Μέσα από την εμπειρία της καθημερινής ζωής μετασχηματίζεται σε σύμβολο του κύκλου της ίδιας της ζωής.

Στη γλυπτική σύνθεση, το ίδιο το σιτάρι είναι το Δέντρο της Ζωής, που στην ανθρώπινη ιστορία αποτελεί τη βασική τροφή για εκατομμύρια ανθρώπους. Οι καρποί σιταριού από λίθο μάρμαρο, ως φυσικό υλικό, παραπέμπουν στη στιβαρή και ακλόνητη διατροφική του αξία για όλον τον πλανήτη.

Άννα Ρόπλου

Τίτλος έργου: «Έλευσις»

Διαστάσεις: 40 X 80 cm

Τεχνική: Μικτή

Το έργο μου ενέπνευσε ο αέναος κύκλος της ζωής και του θανάτου, ένα αρχέτυπο τελετουργικό από Δημιουργίας του Κόσμου, που στην αρμονική του επανάληψη συμπεριλαμβάνει κάθε μορφή ζωής που γεννιέται, αναπτύσσεται και φθείρεται αλλά η ύπαρξή της αφήνει το αποτύπωμα της πάνω στη γη.

Όπως στον μύθο της Περσεφόνης, που κάθε φορά αιώβητη από τον θάνατο, ο νέος ερχομός της πάνω στη γη, που ακολουθεί την εναλλαγή των εποχών, συνδέεται με την βλάστηση και τον αγροτικό κύκλο ενώ αναβλύζει ζωή και γονιμότητα για τα στοιχεία της φύσης. Η Κόρη ταυτίζεται με τα δημητριακά και η απουσία της στον κάτω κόσμο - στην αγκαλιά της γης - σχετίζεται με τη φύλαξη των σπόρων στο υπέδαφος. Τότε, στην αρχή του φθινοπώρου, όταν οι σπόροι της παλιάς συγκομιδής σπέρνονται στους αγρούς, η Περσεφόνη ανεβαίνει και ενώνεται με τη μητέρα Δήμητρα, για να αναπαραχθούν οι νέοι βλαστοί.

Για τους μυημένους, αυτή η ένωση ήταν το σύμβολο της αιωνιότητας της ανθρώπινης ζωής, που πηγάζει από τις γενεές καθώς διαδέχονται η μία μετά την άλλη.

Ελένη Σαρρή

Τίτλος έργου: Πεθαίνοντας ανθίζω

Διαστάσεις: 60 X 28 cm

Υλικά: Πηλός

Το έργο ερευνά τη λεπτή διαχωριστική γραμμή μεταξύ ζωής και θανάτου κατά τη διατύπωση της “αιώνιας επιστροφής” του φιλοσόφου Νίτσε, ο οποίος μελέτησε συστηματικά την φυσική επιστήμη της εποχής του, ώστε να αποκτήσουν επιστημονικό υπόβαθρο οι φιλοσοφικές του ιδέες.

Μέσα από την ύπαρξη ανθρώπινων μορφών που μεταηλλάσσονται σε βλαστούς, υπογραμμίζεται η διαδικασία της ανακύκλωσης της πεπερασμένης ύλης και της επιστροφής του ανθρώπου στη γη μέσα από την αναγέννηση για τη δημιουργία νέων μορφών. Η παρουσία σπόρων που φυτρώνουν μέσα από τα ανθρώπινα σώματα φέρνει στο προσκήνιο μια επαναοικειοποίηση του σώματος και του αέναου κύκλου της ζωής. Η εύπληστη λήσση του πηλού προσφέρει την πλαστικότητα για την αναπαράσταση των οργανικών στρωμάτων της γης, του επιφανειακού εδάφους και του υπεδάφους.

Όπως αναφέρει η Donna Haraway*, *πρέπει να μάθουμε να πεθαίνουμε καλά, να αφήνουμε ίχνη που θρέφουν το μέλλον*. Αν δεν μπορούμε να κατανοήσουμε την βιολογική αμοιβαιότητα ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος θα πρέπει να αναγνωρίσουμε τουλάχιστον την ύπαρξή μας σαν ένα ποικίλο είδος ενός μεγαλύτερου οικοσυστήματος.

*Αμερικανίδα Καθηγήτρια στο Τμήμα Ιστορίας της Συνείδησης και στο Τμήμα Φεμινιστικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας.

ΕΝΟΤΗΤΑ V

Όταν η τέχνη συναντά την επιστήμη....

Στον 20ό αιώνα οι καλλιτέχνες εμπνεύστηκαν όχι μόνο από τις ιδέες της επιστήμης και της τεχνολογίας αλλά άρχισαν να χρησιμοποιούν και τα μέσα τους. Συγκεκριμένα, στη δεκαετία του '90, με τη ραγδαία πρόοδο στη βιοτεχνολογία, με παραδείγματα όπως η εξωσωματική γονιμοποίηση, η μεταμόσχευση οργάνων και η λειτουργική μαγνητική τομογραφία, οι καλλιτέχνες προσελκύστηκαν από τις συναρπαστικές εξελίξεις ως ένας διαφορετικός τρόπος να εκφράσουν συναισθήματα και να αναπαραστήσουν τη φύση.

Στο τέλος του 20ού αιώνα και στις αρχές του 21ου η τέχνη, η επιστήμη και η τεχνολογία άρχισαν να αλληλεπιδρούν ακόμα περισσότερο μεταξύ τους. Με τη γέννηση της ψηφιακής τέχνης, εικόνας ή ήχου, και τη χρήση των αλγορίθμων, οι καλλιτέχνες δημιουργούν ώστε να συλλάβουν το αόρατο μέσω του ορατού, κοιτάζουν πέρα από παγιωμένες αντιλήψεις και ερευνούν νέους τρόπους για να αναπαραστήσουν τον φυσικό κόσμο και την ανθρώπινη ζωή.

Τέσσερις συμμετέχοντες καλλιτέχνες πειραματίστηκαν καλλιτεχνικά με επιστημονικές μεθόδους και εργαλεία με στόχο μια διαφορετική προσέγγιση της "φύσης" της πραγματικότητας.

Η Άρτεμις Διαμαντή μέσα από το έργο της ερευνά για να συνεισφέρει με καλλιτεχνικά μέσα στην επιστημονική έρευνα, η Έλλη Κυριαζή μεγεθύνει μέσω ενός μικροσκοπικού φακού μέρη βλαστών σιταριού για να εξερευνήσει τον κόσμο τους πέρα από το "φαίνεσθαι", η Ευτυχία Λάνταβου αποδίδει εικαστικά ένα επιστημονικό εργαλείο που χρησιμοποιείται από βιολόγους και άλλους βιοεπιστήμονες, και τέλος ο Βασίλης Σέντζας πειραματίζεται με το πως αποκτούν ζωή ψυχρά υλικά και τεχνητές φόρμες.

Άρτεμις Διαμαντή*

Τίτλος έργου: Does history repeat itself?

Τρίπτυχο, ακρυλικό

Διαστάσεις φύλλου : 30x40 cm

Στο έργο μου συνδέω δύο χρονικές περιόδους αναφορικά με τις εξελίξεις της έρευνας και της τεχνολογίας στην καλλιέργεια σιτηρών. Στον πρώτο πίνακα η προσωπογραφία του γεωπόνου Norman Borlaug μας πηγαίνει χρονικά στην εποχή της Πράσινης Επανάστασης, μια εποχή που χαρακτηρίστηκε από τις υψηλές αποδόσεις της γεωργικής παραγωγής. Το 1970 του απονέμεται το Νόμπελ ειρήνης για τη συμβολή του στην παγκόσμια ειρήνη, μέσω της αύξησης της προσφοράς τροφίμων.

Στον δεύτερο με την απεικόνιση ενός στρεσαρισμένου σιταριού θίγεται ένα επίκαιρο πρόβλημα της εποχής μας, απόρροια της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της, που εμποδίζει την σωστή ανάπτυξη των φυτών και επηρεάζει την παραγωγή επαρκούς ποσότητας τροφής για την κάλυψη των ανθρωπίνων αναγκών. Στον τρίτο πίνακα απεικονίζεται η σωτηρία λύση μέσω ενός ωφέλιμου μύκητα, που στις μέρες μας μελετά η επιστήμη της βιοτεχνολογίας, με την ελπίδα να φέρει την λύση στην ευαλωτότητα των σιταριών λόγω στρες. Και καθώς η ιστορία επαναλαμβάνεται.....τίθεται το ερώτημα εάν τελικά για άλλη μία φορά ο άνθρωπος δυννητικά «απειλείται» λόγω μη επάρκειας του σιταριού-τροφής και την λύση θα φέρει πάλι η επιστήμη;

** σε συνεργασία με τη φοιτήτρια Λουκία Μαρία Κεληάρη
του Τμ. Βιοχημείας & Βιοτεχνολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*

Έλλην Κυριαζή

Τίτλος έργου: Πέρα από την επιφάνεια

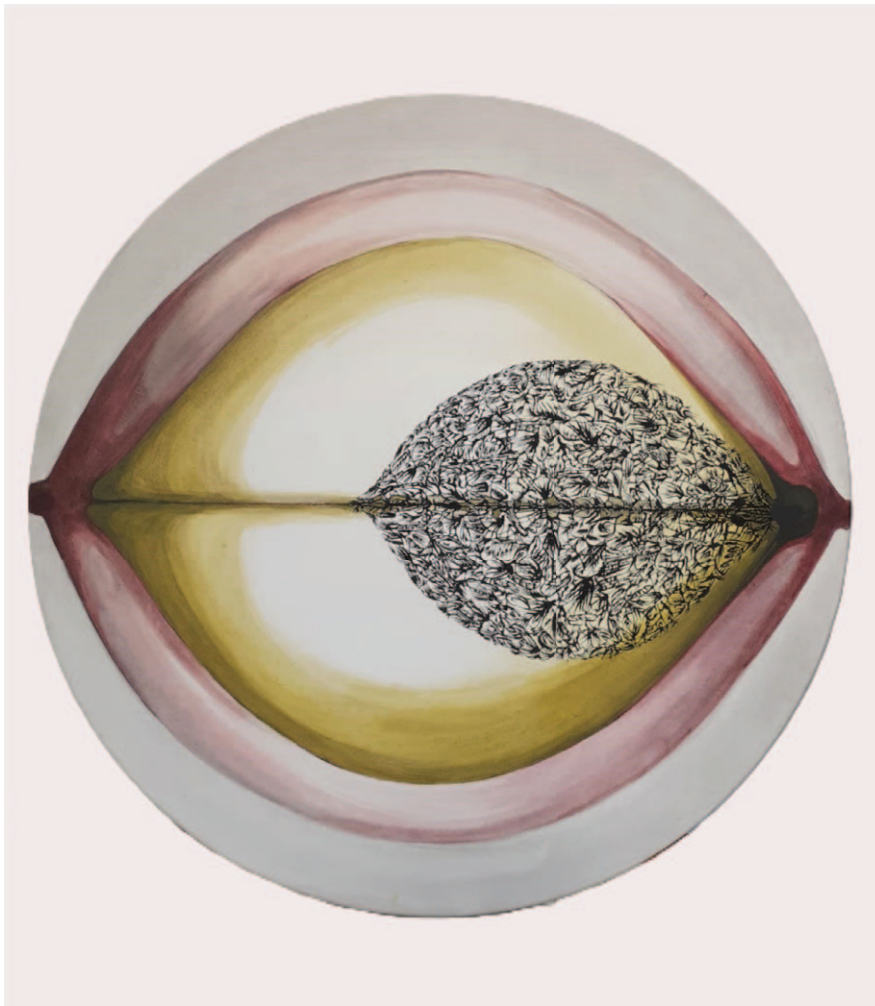
Διαστάσεις: 100 X 70 cm

Μικτή τεχνική. Ακρυλικά, πενάκια σε χαρτί

Η οπτική μας αντίληψη περιορίζεται στην ανάγνωση της επιφάνειας που βλέπουμε. Η επιστήμη σήμερα από την άλλη πλευρά, με τα μέσα που διαθέτει, μας αποκαλύπτει έναν ολόκληρο κόσμο αθέατο στα μάτια μας.

Στο έργο μου εξερευνώ την ορατότητα της προσβολής από ασθένεια και της βλάβης που προξενείται σε βλαστούς σιταριού που υψώνονται πάνω από το έδαφος. Τα πράσινα στελέχη, που στέκονται αγέρωχα, φαίνονται όλη με γυμνό μάτι υγιή. Με τον φακό του μικροσκοπίου εστιάζω στη κυτταρική δομή ενός υγιούς βλαστού, που παρουσιάζει μια ομοιόμορφη και συνεκτική μορφή, και όπου τίποτα στη μορφή του δεν παρεκκλίνει. Εκεί όμως όπου το στέλεχος του σιταριού νοσεί, το μικροσκόπιο μεγεθύνει τη βλάβη, ώστε να είναι ορατή και αντιληπτή μέσα από τη διάσπαση της δομής του, που φυλλοροεί και ακολουθεί φθίνουσα πορεία.

Το είναι και το φαίνεσθαι, δύο κόσμοι ταυτόχρονοι αλληλά σε οπτική ανάγνωση τόσο διαφορετικοί μεταξύ τους. Μήπως και αντίστοιχα στον ανθρώπινο κόσμο δεν συνυπάρχουν τα υγιή με τα άρρωστα μέλη, που πολλές φορές δεν γίνονται αντιληπτά μόνο από τα επιφανόμενα;

Ευτυχία Λάνταβου

Τίτλος έργου: Τρυβλίο

Διαστάσεις: 80 X 80 cm

Τεχνική: Ακρυλικά, ακρυλικοί μαρκαδόροι.

Στην έκθεση συμμετέχω με ένα έργο που απεικονίζει εικαστικά ένα εργαστηριακό σκεύος, το τρυβλίο. Πρόκειται για ένα ρηχό κυλινδρικό πιάτο που χρησιμοποιείται στη βιολογία, τη χημεία και μικροβιολογία για την καλλιέργεια μικροοργανισμών, την παρατήρηση και τον πειραματισμό. Επινόηθηκε από τον Γερμανό βακτηριολόγο Τζούλιους Ρίτσαρντ Πέτρι μεταξύ του 1877 και του 1879, όταν εργαζόταν ως βοηθός του ιατρού Ρόμπερτ Κοχ, θεμελιωτή της μικροβιολογίας και της βακτηριολογίας. Η χρήση τους στη βλάστηση των σπόρων και στην καλλιέργεια μικρών φυτών δίνει τη δυνατότητα στον παρατηρητή να παρακολουθήσει κάθε βήμα της ανάπτυξης τους εξαιτίας της διαφάνειας του υλικού τους.

Στην επιφάνεια του τρυβλίου, αποδίδεται η τομή του σπόρου που αποκαλύπτει τη δύναμή του σαν ένα εσωτερικό τοπίο, όπου το παρελθόν αντανακλάται στο παρόν. Κάθε φορά που καρπίζει μια ιστορία ζωής εξελίσσεται. Κάθε φορά είναι σαν την πρώτη φορά, αφού οι επιστήμονες καθημερινά ενσκήπτουν πάνω του και συνεχίζουν να εργάζονται σκληρά για να πετύχουν την επισιτιστική ασφάλεια για τις επόμενες γενιές.

Ένας φόρος τιμής λοιπόν στον επιστήμονα Πέτρι που συνέλαβε την ιδέα το 1877, απογοητευμένος με τα υφιστάμενα εργαλεία για καλλιέργεια μικροοργανισμών, ανασύρεται από το παρελθόν και παρουσιάζεται με το καλλιτεχνικό μέσο της ζωγραφικής. Μια σπουδαία ανακάλυψη του 19ου αιώνα, που συνεχώς διευρύνεται και εξελίσσεται από την επιστημονική κοινότητα.

Βασίλειος Σέντζας

Τίτλος έργου: Φωτοσυνθετικός πυρήνας

Μεταβλητές διαστάσεις

Υλικά: Μέταλλο, κεραμικό, φως

Το έργο μου εμπνέεται από την καλλιτεχνική συνεισφορά της Dyveke Sanne στην παγκόσμια τράπεζα σπόρων στον απομακρυσμένο τόπο του Νορβηγικού Svalbard, εξετάζοντας το λεπτό όριο μεταξύ φύσης, τεχνολογίας και της αναπόφευκτης προσαρμογής στην ροή των πραγμάτων.

Ένα μεταλλικό περίβλημα - από τριγωνικά ελάσματα - δημιουργεί μια σχεδόν σφαιρική διάτρητη δομή. Το σχήμα του αποπνέει την αυστηρότητα και την ψυχρότητα της ανθρώπινης κατασκευής, την ανάγκη ελέγχου, οριοθέτησης και μετάπλησης του φυσικού σε τεχνητές φόρμες. Μέσα από τα ανοίγματα αυτού του μεταλλικού κελύφους, ξεπροβάλλει μια οργανική μορφή: μια κεραμική οβάλ κατασκευή. Από το εσωτερικό της εκπέμπεται ένα ζεστό φως, μια λάμψη που μοιάζει με αναπνοή, με καρδιακό παλμό.

Αυτό το φως είναι η φωνή της φύσης που επιμένει, αντιστέκεται, όμως καταφέρνει να προβάλλει μέσα από τις ρωγμές του ελέγχου, υπενθυμίζοντας την αδιαπραγμάτευτη παρουσία της ζωής.

ΕΝΟΤΗΤΑ VI

Σπόρος: ένας Ζωντανός Οργανισμός σε Κρίση;

....

Καθώς η κλιματική αλλαγή επιδεινώνεται σε κρίση και οι παγκόσμιες συγκρούσεις θέτουν σε κίνδυνο το επισιτιστικό πρόγραμμα, οι τράπεζες σπόρων θεωρούνται μια ανεκτίμητη πηγή πόρων που μελλοντικά θα μπορούσε να αποτρέψει δυσάρεστες αλλαγές στον εφοδιασμό σε τρόφιμα. Ορισμένα είδη φυτών στον κόσμο κινδυνεύουν με εξαφάνιση και παρόλο που οι ερευνητές εκτιμούν ότι υπάρχουν χιλιάδες βρώσιμα είδη φυτών στον πλανήτη μας, εντούτοις το σιτάρι είναι απαραίτητο στην ανθρώπινη διατροφή. Οι βιοτεχνολογικές προσεγγίσεις και βελτιώσεις μπορούν να παίξουν ουσιαστικό ρόλο στις προκλήσεις και τα προβλήματα του 21ου αιώνα, όπως είναι η διαθεσιμότητα του νερού και η μείωση των αροτραίων εκτάσεων.

Οι σπόροι, οι παραδοσιακές καλλιέργειες και ποικιλίες και γενικά το φυτικό γενετικό υλικό αποτελούν καίρια ζητήματα. Με γνώμονα την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας της τροφής τα δεδομένα της γεωργικής παραγωγής άλλαξαν. Εντούτοις, αυτές οι αλλαγές στο νομικό πλαίσιο παραγωγής και εμπορίας σπόρου και πολλαπλασιαστικού υλικού προκαλούν ανησυχίες που σχετίζονται με την ελευθερία χρήσης των σπόρων, τη διάδοση των ντόπιων ποικιλιών και των ποιοτικών και ήπιων μορφών γεωργίας, τον εκτοπισμό των παλαιών ποικιλιών, τα αναφαίρετα δικαιώματα των γεωργών και καταναλωτών καθώς και την διατροφική ασφάλεια και επάρκεια.

Δύο καλλιτέχνιδες που εκθέτουν στην έκθεση σχολιάζουν ζητήματα συναφούς προβληματικής. Η Νατάσα Γιαλαμά μέσω του ζωγραφικού έργου της καυτηριάζει τη χρήση χημικών ή τροποποιημένων γενετικών κωδίκων που επηρεάζουν την καθαρότητα του σπόρου, ενώ η ευρηματική εγκατάσταση της Μαρίας Λαγού θέτει ως κυρίαρχο το θέμα της επιβίωσης και προστασίας των φυσικών σπόρων από τον άνθρωπο.

Αναστασία Γιαλαμά

Τίτλος έργου: G-MO'ληση*

Διαστάσεις: 40X40 cm

Τεχνική: Εγκαυστική

Κόντρα πηλακέ θαλάσσης, κερί μέλισσας, Σκόνες χρωμάτων, μαστίχα Χίου

*«Σαν το σιτάρι σπέρνεται στον κόσμο η αλήθεια
κι απ' τον καθάριο σπόρο της φυτρώνουν παραμύθια»
Γ. Δροσίνης*

Αφορμή για το έργο μου αποτέλεσε η ντοματοσαλάτα στο τραπέζι που είχε μία ανεπαίσθητη γεύση ψαριού και ήρθε να συμπληρώσει τα διαβάσματά μου για τα χιλιάδες στρέμματα που παράνομα τροφοδότησε με γενετικά τροποποιημένους σπόρους σιταριού μεγάλη εταιρεία στις ΗΠΑ.

Τα παλαιότερα χρόνια οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν ντόπιους σπόρους τους οποίους αρκετές φορές τους διατηρούσαν και τους χρησιμοποιούσαν ξανά και ξανά, όμως σήμερα οι συγκεκριμένες πρακτικές έχουν σταματήσει ή έχουν περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό. Πολλά είδη απειλούνται με εξαφάνιση εξαιτίας της σχεδόν αποκλειστικής καλλιέργειας υβριδίων με τίμημα την αυθεντική γεύση και το γνήσιο άρωμα. Σε αυτό έχουν συμβάλει κάποιες εταιρίες με σκοπό να ελέγχουν την φυτική παραγωγή και κατά συνέπεια να θέλουν να θέσουν υπό έλεγχο την παγκόσμια διατροφή για το μέλλον....

Ψάχνοντας στις μέρες μας τον 'καθάριο' σπόρο, όσοι τον τίμησαν και μόχθησαν γι' αυτόν, θα έπρεπε άραγε να τον αναζητήσουν σε εργαστήρια εταιρειών που παράγουν χημικά λιπάσματα και βελτιωτικά ή ακόμη και ανάμεσα σε παράγωγα τροποποιημένων γενετικών κωδίκων, κοινώς μεταλλαγμένα;

**Παραφθορά της λέξης Αιμόληση, δηλαδή της καταστροφής των ερυθροκυττάρων είτε λόγω νόσου είτε λόγω έκθεσής τους σε φάρμακα και τοξίνες.*

Μαρία Λαγού

Τίτλος έργου: Κιτ επιβίωσης

Διαστάσεις: 190 X 120 cm

Γλυπτική εγκατάσταση

Ο Σπόρος ενσαρκώνει τις προσπάθειες βελτίωσης των φυτών από τους αγρότες, καθώς και τον πολιτισμό της ελεύθερης παραγωγής-διατήρησης και ανταλλαγής σπόρων των γεωργικών κοινοτήτων ανά τους αιώνες. Αντίθετα, η κυρίαρχη νομοθεσία που ισχύει σήμερα για τους σπόρους στοχεύει στον έλεγχο τους μέσω της γενετικής μηχανικής και των πατεντών.

Η διαδραστική εγκατάσταση με την οποία συμμετέχω στην έκθεση, σχολιάζει ζητήματα που αφορούν στην επιβίωση των σπόρων, την προστασία τους, τα δικαιώματά τους να αναπαράγονται και να διακινούνται ελεύθερα, ώστε να διατηρηθεί η αγροβιοποικιλότητα του πλανήτη μας.

Ο θεατής έχει την ευκαιρία να διαλέξει έναν σπόρο και να τον φυτέψει σε μια ποικιλομορφία χωμάτων, συγκεντρωμένα από τη φύση, κάτω από την εγκατάσταση, που αποτελείται από γυάλινα βάζα με ποικίλους σπόρους σε πυραμιδοειδή διάταξη. Το χώμα θα υγραίνεται και στη συνέχεια ανάλογα με την σπορά αλλιά και την φροντίδα του καθενός φυτευτή, οι σπόροι θα ευδοκιμήσουν ή όχι.

Πρόκειται για ένα εποπτικό παράδειγμα της προσπάθειας που πρέπει να καταβληθεί από όλους μας για τη διάσωση των σπόρων ως ζωντανών οργανισμών που βρίσκονται σε κρίση, σε αντιστοιχία με την ευρωπαϊκή οδηγία "ΚΙΤ επιβίωσης 72 ωρών", που εκδόθηκε πριν λίγο καιρό και αφορούσε τον κάθε πολίτη, ως βοήθημα για την επιβίωσή του σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης.

Αντώνης Σεργίου*

Τίτλος: «Τήλιδα»

Υλικό: Κυπριακό κυπαρίσσι

Ο σπόρος της τριγωνέλλδας με δύο όψεις, η μια γωνιώδης, η άλλη καμπύλη. Το έργο δίνει τη δυνατότητα να αντιληφθούμε τη διττότητα. Να δούμε πέρα από αυτό που φαίνεται με την πρώτη ματιά. Για την επιστήμη ο σπόρος είναι φορέας του γενετικού κώδικα, η αρχή κάθε ζωής. Κουβαλά τους μηχανισμούς της κληρονομικότητας και της εξέλιξης. Αποτελεί εργαλείο για τη βιοτεχνολογία, φυλάσσει τη μνήμη του παρελθόντος και διασφαλίζει τη συνέχεια. Σ' αυτόν συμπυκνώνονται σύνθετοι μηχανισμοί που διαμορφώνουν έναν ολόκληρο οργανισμό. Όπως και η μορφή του, ο σπόρος φέρει μια διττότητα: απλότητα και πολυπλοκότητα. Είναι η σύγκλιση δύο όψεων: του απλού-ορατού, που αποτυπώνεται στην εξωτερική του εικόνα, και του πολύπλοκου-αθέατου, του ρόλου του ως ενорχηστρωτή της ζωής. Αυτός ο σπόρος, ο μικρός, ο μέγας!

* Απόφοιτος του Τμήματος Βιοχημείας και Βιοτεχνολογίας

embryolab[®]
Next Gen **IVF**